

© VANESSA MEGANCK

‘HARD’ VOEREN IS GOED VOOR DE VAARS

Aangezien gemiddeld 30% van de melkveestapel jaarlijks wordt vervangen, betekent dit dat er vrouwelijk jongvee opgefokt moet worden om de reforme koeien te vervangen. – Vanessa Meganck, UGent

Het aantal aan te houden vaarskalveren moet gemiddeld 5% boven het vervangingspercentage liggen, dus moeten er gemiddeld 35% vaarskalveren worden aangehouden (ten opzichte van het aantal aangehouden melkkoeien). Een bedrijf met gemiddeld 60 koeien in lactatie heeft dus jaarlijks 21 afkalvende vaarzen nodig. Een goede jongveeopfok moet ervoor zorgen dat de vaars geïnsemineerd kan worden op 14 maanden met een gewicht van minstens 350 kg, zodat ze kan afkalven op 24 maanden met een gewicht van om en bij de 600 kg. Zo worden de kansen op een hoge melkproductie gemaximaliseerd. Naarmate de vaarzen op een latere leeftijd afkalven of een lager gewicht hebben rond het moment van afkalven, halen ze gemiddeld minder hoge melkproducties.

Om de groei op een objectieve manier op te volgen, geeft het wegen van de dieren de meest nauwkeurige informatie. In de praktijk is dit natuurlijk meestal niet mogelijk. Een vrij eenvoudig hulpmiddel hierbij is het meten van de borstomvang. In tabel 1 (p. 37) kan je dan aflezen wat het bijbehorende (geschatte) lichaamsgewicht is. Schatten van het gewicht door het meten van de borstomtrek kan worden aangevuld door op regelmatige basis de conditie te scoren (systeem BCS, *body*

condition scoring, met een schaalverdeling van 1 tot en met 5, waarbij 1 zeer mager en 5 zeer vet is).

In de wetenschappelijke literatuur zijn genoeg bewijzen te vinden die erop wijzen dat hetgeen tijdens de melkperiode gebeurt, een grote invloed uitoefent op de latere groei en productie van het dier. In deze context wordt er tegenwoordig meer en meer gesproken over *accelerated feeding*. Maar wat houdt dit begrip precies in?

Opfok vroeger en nu

Vroeger betekende de kalveropfok letterlijk gewoon het in leven houden van het kalf. Het kalf moest zo goedkoop mogelijk worden gevoerd en zo snel mogelijk worden gespeend met liefst zo weinig mogelijk melk (aangezien melk de duurste

.....
Intensified feeding is niet meer dan wat biologisch of natuurlijk normaal is.
.....

component is van de kalvervoeding). Vandaag streeft men naar een verdubbeling van het geboortegewicht in een kleine 2 maanden tijd. Dit wil zeggen dat een kalf – geboren met een gewicht van 40 kg – in 2 maanden 80 kg zou moeten bereiken. In dit opzicht hoor je vaak spreken over *intensified feeding* en *accelerated growth*, wat letterlijk betekent: ‘intensief voeren’ en ‘versnelde groei’. Maar wat betekenen deze begrippen nu eigenlijk?

Accelerated feeding Zo goedkoop mogelijk voeren, zoals de jongveeopfok historisch altijd als streefdoel heeft gehad, wil inderdaad zeggen: zo weinig mogelijk melk dus zo snel mogelijk spenen, want melk is immers de duurste component van het kalverdieet. Het principe ‘zo weinig mogelijk melk’ gebruiken we op dit moment nog steeds. Op de meeste bedrijven bestaat de melkperiode uit een hoge melkinname per maaltijd (2 à 3 l) en een beperkt aantal maaltijden per dag (meestal 2). Dit kan eigenlijk bestempeld worden als *restricted feeding*, wat zoveel betekent als ‘gelimiteerd voederen’. Deze manier van voederen is meestal net genoeg voor onderhoud en minimale groei, op voorwaarde dat het kalf gehouden wordt onder thermoneutrale condities. Thermoneutrale condities zijn de temperatuurgrenzen waarbinnen een kalf geen extra energie nodig heeft om zijn lichaamstemperatuur te handhaven. Voor

een pasgeboren kalf betekent dit tussen de 10 en de 26 °C, voor een kalf van ongeveer één maand oud liggen deze grenzen tussen 0 en 23 °C. Er is eigenlijk veel te weinig aandacht voor het feit dat kalveren in een koude omgeving veel meer energie nodig hebben. Waar ook rekening mee gehouden moet worden, is dat als men *restricted feeding* toepast, er weinig extra over is voor de opbouw van een goede afweer. Als het kalf dus zijn afweer moet aanspreken om infecties te overwinnen, is dit sowieso energie die niet naar groei kan gaan! Dus hoe meer reserves het kalf heeft, hoe meer er naar groei kan gaan, ondanks het vechten tegen infecties. Sowieso is het geven van een vast aantal liters per kalf eigenlijk verkeerd; de grotere kalveren ‘lijden’ hieronder doordat ze eigenlijk meer aankunnen of meer nodig hebben.

Intensified feeding In de natuur zullen kalveren die bij de moeder zuigen gemakkelijk 20% van hun lichaamsgewicht per dag drinken, wat hen toelaat om tot 1 kg per dag te groeien. Bij ad lib-opnamesystemen zullen kalveren van 17 dagen oud tot bijna 10 l per dag drinken! Doordat zij deze 10 l verspreid over een relatief groot aantal drinkbeurten opnemen, zullen zij geen diarree vertonen. Het systeem van *intensified feeding* probeert om deze ‘natuurlijke’ manier van voeden zo veel mogelijk na te bootsen. Eigenlijk kunnen we dus stellen dat het *intensified feeding* niet meer is dan wat biologisch of natuurlijk normaal is. Als commentaar op de *intensified feeding*-methode hoor je vaak zeggen dat te veel melk geven voor meer diarree zorgt. Dit klopt, als men te veel melk in één voederbeurt geeft! Hierbuiten is voedingsdiarree vaak een gevolg van onvoldoende kwaliteit van de melk of managementfouten. Als je *accelerated feeding* wil toepassen, is het belangrijk dat je er rekening mee houdt dat je niet gewoon zomaar het volume per melkbeurt mag opkrikken! Ruwweg is de maximale lebmaaginhoud bij melkveekalveren 5% van het lichaamsgewicht en bij vleeskalveren 4% van het lichaamsgewicht.

Begin van de melkperiode

Voor het pasgeboren kalf is het van levensbelang dat het snel en voldoende biest van de eigen moeder ontvangt. Ideaal is om na de kalving zo snel mogelijk 2 l goede biest te verstrekken en 2 uur na de eerste biestbeurt opnieuw 2 l goede biest te geven. De eerste 4 l biest die aan het kalf wordt toegediend, moet biest zijn van de eerste melkbeurt! Deze biest wordt, vooraleer het te verstrekken aan het kalf, best eerst getest op kwaliteit. Dit

kan eenvoudig gebeuren door het gebruik van een colostrometer. Indien nodig moet de biest worden toegediend met een sonde als het kalf de biest niet spontaan opneemt. Eventuele diepgevroren biest moet opgewarmd worden in een warmwaterbad (maximaal 50 °C) en niet in de microgolven!

De tweede (en eventueel derde) levensdag kan je driemaal 1,5 l biest van de tweede melkbeurt verstrekken. De derde of vierde dag na de kalving kan je overschakelen op kunstmelk of gewone koemelk.

Niet alleen melk

Vanaf de eerste levensweek moeten kalveren kunnen beschikken over vers krachtvoeder, goed hooi en schoon water. Ruwvoer stimuleert de ontwikkeling van het pensvolume. Het hooi moet van goede kwaliteit zijn, niet té eiwitrijk en in geen geval beschimmeld. Krachtvoer stimuleert dan weer de ontwikkeling van de penspapillen. Het drinkwater moet fris, schoon en goed bereikbaar zijn. Een kalf dat geen beschikking heeft over drinkwater zal ook geen krachtvoer opnemen! Deze 2 zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het is ook heel belangrijk om dagelijks het krachtvoer en het water te verversen. Bezoedeling van eet- en drinkbakjes met mest moet je altijd vermijden.

Het spenen van kalveren kan bij een goede jongveeopfok gebeuren op 2 maanden. De leeftijd mag echter geen richtlijn zijn om aan het spenen te beginnen. Veel belangrijker is het gewicht en het belangrijkste de krachtvoeropname. Een kalf moet minimaal 80 kg wegen bij het spenen en moet gedurende een week minstens 1,5 kg krachtvoeder per dag opnemen. Belangrijk is ook steeds om nooit te bruusk te spenen. Neem de tijd om de melk af te bouwen, zowel in volume als inhoud (als het om kunstmelk gaat). We kunnen dus stellen dat wanneer men kiest voor een *intensified feeding*-programma, de vaarzen beter en sneller uitgroeien dan met een *restricted feeding*-programma. Het is belangrijk te beseffen dat men niet mag kiezen om meer melk in één beurt te geven. Het gaat hier vooral om het ‘nabootsen’ van de natuur. Dit kan men doen door meer melk te verstrekken, maar dit dan wel verdeeld worden in meerdere porties per dag. ■

Vanessa Meganck is als dierenarts verbonden aan de Vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde aan de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent.

Tabel 1 Minimum standaardgroeietafel

- Bron: UGent

Leeftijd (maanden)	Lichaamsgewicht (kg)	Borstomvang (cm)
0	38	70
3	95	102
4	120	110
5	145	118
6	170	125
7	195	132
8	220	138
9	240	143
10	260	147
11	280	151
12	300	155
13	320	159
14	340	163
15	360	166
16	380	170
17	400	172
18	420	175
19	435	178
20	450	180
21	470	183
22	500	186
24 (na afkalven)	520	194